

Η μοναχική πορεία προς την Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία και το τέλος της

του Γιάννη Σεργόπουλου

17 Ιουλίου 1973:

Αποφυλάκιση από το ΕΑΤ-ΕΣΑ. Ο εφιάλτης τελείωσε. Η Χούντα εξακολουθεί να υπάρχει. Το πτυχίο με περιμένει. Ας αναβάλλουμε για αργότερα τις πολιτικές αναλύσεις, πρώτος στόχος να σταθώ στα πόδια βιολογικά και ψυχολογικά.

17 Νοεμβρίου 1973:

Η ιστορία δεν σου αφήνει περιθώρια. Το τανκ σπάει την πόρτα του Πολυτεχνείου και μπαίνει μέσα. Δεν έχω αίσθημα πανικού και πολύ περισσότερο με βρίσκει κατάφωρα αντίθετο όλες αυτές τις μέρες μια υφέρπουσα ψυχολογία ολοκαυτώματος. Αξιολογώ την αγωνιστική επιβίωση ως ώριμο πολιτικό στόχο αλλά ο γενικός ενθουσιασμός δεν αφήνει περιθώρια να γονιμοποιηθούν τέτοιες απόψεις. Σκαρφαλώνω στα κάγκελα της οδού Τσοσίτσα και φεύγω. Να πάω που; Να κρυφτώ που;

23 Ιουλίου 1974:

Η δικτατορία πέφτει, ο λαός της Αθήνας ξεχύνεται στους δρόμους. Κάθομαι στα σκαλάκια του Ξενοδοχείου της Μεγάλης Βρετανίας, όταν ο Καραμανλής θα εμφανιστεί σε κάποιο μπαλκόνι να χαιρετίσει τον κόσμο. Πολιτική ανακούφιση. Καταπληκτικές πολιτικές συγκυρίες. Χωρίς να υπάρξει μετά το Πολυτεχνείο κανενός είδους αντίσταση στο εσωτερικό, η Χούντα υποκύπτει στις αντιφάσεις της και στην ανικανότητά της να διαχειριστεί την διεθνοπολιτική κρίση.

Λίγες μέρες αργότερα όρθιοι πάνω σε μια ταράτσα ισογείου κτίσματος στο αεροδρόμιο του Ελληνικού περιμένουμε την άφιξη του Ανδρέα Παπανδρέου.

Δεν είναι εύκολη η καινούργια περίοδος. Οι πολιτικές σκέψεις πρέπει να σχηματιστούν και να χωρέσουν μέσα σε κομματικά σχήματα. Η δικτατορία σου έδινε την ελευθερία να ονειρεύεσαι πολιτικά ο,τιδήποτε, ενώ η δημοκρατία σε δεσμεύει να εντάξεις τις απόψεις σου κάτω από ένα πολιτικό στέγαστρο, και για όλους εμάς της γενιάς μου που η 21 Απριλίου 1967 μας είχε βρει μαθητές, χωρίς κομματική κουλτούρα, αυτό σας ομολογώ ήταν μια εξαιρετικά επώδυνη διαδικασία. Είχαμε μεγαλώσει και είχαμε ψηθεί αγωνιστικά χωρίς όμως ποτέ να αναγκαστούμε να εξειδικεύσουμε τις απόψεις μας. Βέβαια υπήρχαν κάποια σαφή πλαίσια πολιτικής συγγένειας αλλά η ενότητα του αντιδικτατορικού αγώνα δεν σε υποχρέωνε να διαχωρίσεις τις θέσεις σου.

Η Νέα Δημοκρατία του Κωνσταντίνου Καραμανλή ήταν το φιλελεύθερο δεξιό κόμμα στο οποίο βρήκαν ασφαλές καταφύγιο αρκετοί χουντικοί-κρυφοχουντικοί και

πολυάριθμοι σιωπήσαντες κατά την διάρκεια της επταετίας. Κρίθηκε παραχρήμα ακατάλληλο.

Το ΚΚΕ ενσάρκωνε μια αγωνιστική παρακαταθήκη δεκαετιών είχε μια ιστορική γοητεία αλλά οι ιδεολογικές του αγκυλώσεις με τον Σταλινισμό και η πολιτική ορολογία που χρησιμοποιούσε παρέπεμπαν στο παρελθόν. Οι κομματικές του οργανώσεις ασφυκτιούσαν από την αγωνία ενός οργανωτισμού με δοσμένες προκαταβολικά τις ιδεολογικές βάσεις.

Η Ένωση-Κέντρου, όπως αυτή προέκυψε μετά την ένωσή της με τις Νέες Δυνάμεις περιέκλεισε μια σημαντική μερίδα προοδευτικών αστών πολιτικών και αγωνιστών κατά της δικτατορίας, αλλά κατά την δική μου αντίληψη εκείνης της εποχής ήταν κι αυτή ένα φιλελεύθερο αστικό κόμμα που δεν ένοιωθε ενοχές με τον σοσιαλισμό.

Τελικά μεταξύ Κ.Κ.Ε. Εσωτερικού και ΠΑΣΟΚ προτίμησα το ΠΑΣΟΚ. Θα με ρωτήσετε γιατί; Απλούστατα γιατί ο αντικομφορμιστικός λόγος του Ανδρέα Παπανδρέου με γοήτευε, γιατί το νεφελώδες ιδεολογικό του περίγραμμα με χώραγε και γιατί πολλοί συναγωνιστές μου που εκτιμούσα έσπευδαν με ενθουσιασμό να ενταχθούν σ' αυτό.

Εκείνο τον καιρό η οργανωτική προσπάθεια να στηθεί το ΠΑΣΟΚ είχε πάρει ιεραποστολικές ψυχολογικές διαστάσεις. Αποτελούσε την νέα πολιτική επαγγελία. Ο Ανδρέας Παπανδρέου προέτρεπε τους ανά την Ελλάδα οπαδούς τους να σπεύσουν να οργανωθούν μόνοι τους χωρίς πολιτική και οργανωτική καθοδήγηση. Εξεστόμιζε τα πλέον ακραία πολιτικά συνθήματα χωρίς τον παραμικρό ενδοιασμό, βρισκόμασταν στην «εποχή του ζιβάνκο» και του «λέγε με Ανδρέα».

Οι πρώτες εκλογές του Νοεμβρίου του 1974 ήταν μια σκέτη ψυχρολουσία όχι μόνον για το κακό ποσοστό του ΠΑΣΟΚ αλλά και για το υπερβολικά καλό της Νέας Δημοκρατίας. Η μικρή απογοήτευση κράτησε για λίγο, η ρητορική του Παπανδρέου έστηνε γέφυρες στο ΕΑΜ και έκανε τον Γεώργιο Μαύρο να ασφυκτιά στον επιλεγόμενο κεντρώο χώρο. Ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ γνώριζε να λεηλατεί πολιτικούς χώρους και να εμφανίζεται ως αδιαμφισβήτητος ηγέτης. Το ΠΑΣΟΚ πραγματικά μεγάλωνε, ένα ετερόκλητο πλήθος συνέρρεε στις τάξεις του από όλους τους κοινωνικούς χώρους και, το σπουδαιότερο, όλοι είχαν πειστεί ότι τόσο συνολικά όσο και ατομικά το ΠΑΣΟΚ θα λειτουργήσει ως μοχλός κοινωνικής απελευθέρωσης και βεβαίως εθνικής ανεξαρτησίας παραδίδοντας για πρώτη φορά ίσως στην ιστορία την Ελλάδα στους Έλληνες. Οι συμβολισμοί ελάμβαναν μυθολογικές διαστάσεις και ο μεγάλος αρχηγός απελάμβανε τις τιμές της πολιτικής του μεγαλοφυΐας και αμετροέπειας.

Έτσι πέραγε ο καιρός και οι οργανωτικές δομές όλο και περισσότερο σχηματοποιούντουσαν, χωρίς όμως να δημιουργούνται και αντίστοιχα κανάλια επικοινωνίας και εσωτερικού διαλόγου. Ο προικισμένος αρχηγός εκτιμούσε ότι ήταν εξαιρετικά βλαπτική και ανασταλτική η ανταλλαγή απόψεων με τη κομματική βάση και ένα κόμμα με ανεξάρτητες φωνές θα ακύρωνε τελικά την προσπάθειά του.

Στο ΠΑΣΟΚ όλοι επένδυναν, οι περισσότεροι όμως τα όνειρά τους, αλλά ο Ανδρέας Παπανδρέου κράταγε ένα ξυπνητήρι για να μην αφήνει κανέναν να κοιμάται

ήσυχος. Οι δημοκρατικές διαδικασίες γρήγορα γίνονται μεγάλο εσωκομματικό πρόβλημα. Η «ζύμωση» δεν γίνεται στις τοπικές οργανώσεις αλλά στο ΚΑΣΤΡΙ. Αν τώρα αυτό φαίνεται σχετικά ευλογοφανές τότε ήταν αρκετά εξοργιστικό. Αρχίζουν τα παράπονα και οι συζητήσεις πίσω από την πόρτα. Περιορίζομαι σ' αυτά χωρίς να αναφέρομαι σε ονόματα.

Ο «ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ» ήταν το έντυπο την νεολαίας του ΠΑΣΟΚ. Το κέντρο σύνταξης και διανομής του ήταν σε ένα ημιυπόγειο στην οδό Αναγνωστοπούλου 37, κοντά στο Κολωνάκι.

Η συντακτική του επιτροπή στο τεύχος 7 του Φεβρουαρίου του 1975 στο οπισθόφυλλο του περιοδικού δημοσίευσε το ακόλουθο κείμενο.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Το σοσιαλιστικό όραμα και το πρόγραμμα του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού, είναι βέβαιο, πως δεν μπορεί να «κατασκευαστεί» με συλλογική δράση. Μια πρωτοπορία, τη δοσμένη στιγμή, έχει την πρωτοβουλία να συστήσει ένα κίνημα αρχών, γέννημα των αναγκών του λαού και των ειδικών συνθηκών του τόπου. Η ομάδα αυτή –οι συνιδρυτές του κινήματος– επιλέγει τον τρόπο και τη μέθοδο που θα μεταδώσει τις πληροφορίες με τελικό σκοπό τη διαμόρφωση ενός μαζικού –λαϊκού κινήματος που θα γίνει ο φορέας της αλλαγής. Οι διαδικασίες, που θα επιλεγούν και η πρακτική δράση στη λήψη των αποφάσεων, στην πρώτη φάση ανάπτυξης του κινήματος, είναι ένα πρότυπο νοοτροπίας για την κατοπινότερη διαμόρφωσή του και καθοριστικός παράγοντας για την τύχη του.

Το ΠΑΣΟΚ εμφανίστηκε στον Ελληνικό πολιτικό χώρο σαν ανανεωτικό κίνημα αρχών με σοσιαλιστικό πρόγραμμα και με οργανωτικό σχήμα τις δημοκρατικές διαδικασίες σε όλα τα επίπεδα της δομής του. Δηλαδή, οι συνιδρυτές του κινήματος κατοχύρωσαν, στην ιδρυτική κιάλας πράξη, τη Σοσιαλιστική προοπτική του κινήματος και τη δημοκρατία σαν διαδικασία συλλογικής δράσης των μελών του για την πραγμάτωση αυτής της προοπτικής.

Πράγμα που σημαίνει πως η μόνη μέθοδος που γίνεται δεκτή για να οργανωθεί και να αναπτυχθεί το κίνημα με σκοπό να μεταδώσει τις αρχές της ιδρυτικής του διακήρυξης και να πετύχει τους στόχους του είναι η δημοκρατική διαδικασία.

Και είναι η δημοκρατική διαδικασία το σύστημα εκείνο της συλλογικής δράσης όπου όλα τα μέλη μιας οργανωμένης ομάδας συσκέπτονται, συναποφασίζουν και συμπράττουν για όλα τα θέματα που αφορούν τον κοινό σκοπό. Καμία πρακτική σκοπιμότητα δεν μπορεί να νοθεύσει τη δημοκρατική μέθοδο λήψης των αποφάσεων και κανένα «ειδικό μέγεθος» να ανατρέψει την ισοτιμία των μελών της ομάδας. Γιατί τότε οδηγούμαστε σε «αντιπροσωπευτικά» σχήματα και «ειδικευμένους» ηγέτες.

Η με κάθε τρόπο και σε κάθε στιγμή επαλήθευση στην πράξη, από το απλό μέλος μέχρι την ηγεσία, του σεβασμού των αρχών του κινήματος και της κατοχυρωμένης μεθόδου μετάδοσής τους διατηρεί το λαμπερό ανανεωτικό χαρακτήρα του.

Από την άλλη μεριά, η οποιαδήποτε παρέκκλιση από τις καταστατικές αρχές – ιδιαίτερα στην πρώτη φάση ανάπτυξης του κινήματος – δεν μπορεί, παρά να οδηγήσει

σε καταστάσεις όπου ευδοκιμούν υποκατάστατες της δημοκρατίας μορφές και λειτουργούν μηχανισμοί, που ναι δύσκολο να ελεγχθούν.

Και οι σκέψεις αυτές αποκτούν ιδιαίτερη σημασία σήμερα που βρισκόμαστε ξαφνικά στην πιο καθοριστική φάση του κινήματος μας.

Γιάννης Βαρλάμης	Μάνος Πετούσης
Πέτρος Ευθυμίου	Άλκης Ρήγος
Θεόδωρος Καλούδης	Τάσος Σαπουνάκης
Γιάννης Ματζουράνης	Γιάννης Σεργόπουλος
Τάσος Ξένος	Γιάννης Τούντας

Μετά από δύο ημέρες, χωρίς πολλές περιστροφές, πέρασαν να πάρουν τα κλειδιά. Έτσι πολύ απλά. Στο ΠΑΣΟΚ η κρίση μεγάλωσε και ένα μεγάλο μέρος στελεχών με αντιστασιακή ιστορία διαγράφηκε ή παραιτήθηκε.

Η ιδεολογική κρίση της Ένωσης Κέντρου και τα εσωκομματικά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ έδωσαν πολιτική υπόσταση στην ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ. Τα στελέχη της είχαν ιδιαίτερο ηθικό και πολιτικό βάρος: Γ.Α. Μαγκάκης, Δ. Τσάτσος, Χ. Πρωτοπαππάς, Τάσος Μήνης, Φ. Ιωαννίδης, Γ. Ανωμερίτης κ.α. Χωρίς πόρους και με πολιτική ειλικρίνεια προσπαθεί να καταλάβει ένα χώρο κάπου κοντά στο ΠΑΣΟΚ όπως και ένα σωρό μικρά κόμματα εκείνης της εποχής. Κάποια στιγμή φαίνεται ότι κάτι πάει να γίνει.

Οι πρόωρες εκλογές του 1977 αντιμετωπίζονται από ένα πολιτικό μόρφωμα : τη «ΣΥΜΜΑΧΙΑ». Αποτελείται από το Κ.Κ.Ε. Εσωτερικού, την ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ, την ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ, την ΕΔΑ και την ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

Το εκλογικό αποτέλεσμα είναι απογοητευτικό. Το ΠΑΣΟΚ διπλασιάζει τις ψήφους του και το 1981 θα γίνει κυβέρνηση. Άξια στελέχη που υπήρχαν στα κόμματα αυτά επανακάμπτουν στο ΠΑΣΟΚ και σταδιοδρομούν σε υπουργικές θέσεις.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Γεννημένος το 1950 στην Αθήνα, υπήρξε δραστήριο μέλος του αντιδικτατορικού φοιτητικού αγώνα. Φυλακίστηκε στο ΕΑΤ-ΕΣΑ. Στην συνέχεια υπήρξε ιδρυτικό μέλος του ΠΑΣΟΚ από το οποίο αποχώρησε το 1975 για να επανακάμψει το 1983. Σήμερα είναι Δικηγόρος στην Αθήνα.